

Zimovčeva domačija

Zimovčeva rodbina naj bi izhajala iz Spodnjih Rut. V 18. stoletju sta se v Javorniški Rovt preselila Gregor in Helena Zima. Letnica v hiši, vidna ob popravilu, je bila 1774. Prvotna hiša je bila zgrajena iz lesenih brun. Imela je manjšo klet, hlev za kozo in šupo za steljo. Šestnajstletna hčerka Elizabeta se je leta 1792 poročila z Matijem Razingerjem, Pucovim iz Jeseniških Rovt. Najmlajši od njunih devetih otrok, Luka, je umrl v svojem devetdesetem letu in je svojemu vnuku Janezu zapustil ustno izročilo, ki ga povzemam po pripovedovanju mojega očeta Franceta, ki je dodal še svoje spomine.

Luka Razingar je bil rojen leta 1813. Po zelo mokri pomladi, ko niso mogli sejati in saditi, se je spominjal velike lakote v letu 1817. Dvakrat na dan so kuhali kak zelen sok. Zgodilo se je, da so ljudje umrli od lakote s travo v ustih. Znana je peticija Kranjcev cesarju Francu I., ki se je glasila: »Smo polni nadlog, daj kruha nam Franc, če ne, pa, o Bog, brž smrt, da bo konc.« Za gospodarja na kmetiji je bil določen Lukov brat Janez, zato se je Luka skrival pred biriči, ki so iskali nabornike. A so ga našli v »lmovcu«, ki ga je obsekoval in se pri tem usekal. Vendar to ni pomagalo. V vojski je bil dvanajst let. Ker je bil brat Janez slabega zdravja, se je Luka vrnil domov in se leta 1847 poročil s Suharjevo Marjeto (Margareto). Rodilo se jima je šest otrok, od katerih so trije še majhni umrli v letu 1857. Žena mu je umrla po zadnjem porodu, leta 1862. Luka ali pa njegovi starši so kupili od Noča še veliko polje pri hiši ter del sedanjega Zimovčevega rovt. Ob hiši so zgradili šupo s skednjem ter povečali hlev. Od Lukovih otrok je ostal na kmetiji sin Lovrenc, rojen leta 1858, ki se je oženil leta 1889, in sicer z Barbaro Bijol z Mlinega. Lovrenc je pomagal geometrom pri meritvah, ko so delili gozdove. Obdeloval je kmetijo in z volom vozil les in drva. Dan pred božičem, leta 1895 je po nedeljski maši odšel na Sušje, da bi prevzel vožnjo lesa. Ko se je vračal, je za Bogmanovim mlinom padel z brvi in si zlomil tilnik. Iskali so ga po sledi in ga šele zvečer našli mrtvega. Takrat je bil star 38 let. Žena s štirimi otroci je imela silno žalosten sveti večer. Najstarejši sin, šestletni Janez, še ni imel svoje obleke. Za pogreb mu jo je moral posoditi sosedov fant, Nočev Jaka. Ded Luka je Janezu sešil prve hlače kasneje, in to ročno, ker se je v dolgih letih vojaščine naučil tudi šivati.

Za Zimovčevo družino je sledilo težko leto 1896, ko ni bilo denarja in nikogar za delo. Lenčkovi so jim zastonj zorali in jim za povrh dali še kak hleb kruha. Na rovtu sta kosila

sedemletni Janez in dvainosemdesetletni ded Luka. Po Janezovem pripovedovanju oba skupaj nista naredila za enega slabega senoseka. Položaj družine se je izboljšal naslednje leto, ko se je k hiši priženil Vrvačev Šimen, ki je delal po 12 ur v tovarni, a je vedno naredil še kaj doma in tako prinesel denar k hiši. Nekoč se je Šimen sprl in stregel z bratom, ki je živel na kmetiji Pri Vrvaču. Ker je Šimen brata pošteno naštel, ga je ta tožil. Na sodišču ju je sodnik vprašal, kateri je večkrat udaril. Šimen je odgovoril: »On je večkrat udaril, jaz pa sem ga bolj, takrat ko sem ga.« Sodnik je Šimna poslal v zapor. Po odsluženi kazni je bilo potrebno plačati bivanje v zaporu. Ker Šimen ni plačal, so prišli rubežniki, katerim je zatrdil: »Nič nimam, razen te obleke, ostalo pa je vse od žene in otrok.« Rubežniki so nato odšli do tepenega brata, ki je moral poravnati še stroške zapora. Ded Luka se je pri vojaki naučil brati in pisati. Še v visoki starosti je hodil po hišah, da je pred veliko nočjo bral pasijon, poročilo o Jezusovem trpljenju. Umrli je leta 1903, ko je bil Janez star 13 let.

Šimen je petnajstletnega Janeza leta 1904 peljal na Koroško, da bi se naučil nemško. Peš sta šla skozi Medji dol, čez Seče in po napornem celodnevem pešačenju sta dospela do kmetije pri Gospe Sveti, kjer sta iskala prenočišče, da bi lahko naslednje jutro nadaljevala pot do kmeta, s katerim je bil Šimen dogovorjen, da bo fant pri njem služil. Ker je na kmetiji, kjer sta se ustavila, gospodar potreboval pomoč v kolarski delavnici, so se dogovorili, da Janez ostane kar pri njih in se poleg učenja nemščine nauči tudi za »rodarja«, da bo delal vozove. Očim Šimen se je vrnil domov čez Seče, Janez pa je na dopust domov v letu 1906 prišel že z vlakom skozi Karavanški predor. Janez se je po treh letih učne dobe in nekaj mesecih dela izučil za kolarja ter se dobro naučil nemščine. Ohranjeno je tudi njegovo pismo staršem.

»Dragi Starši. Jest primem pero v svojo desno roko in vam pišem en par besedi in vas vse skupej prov lepo pozdravim, posebno pa Ata in Mamo, Mino in Johano, Katro in Šronceve in Žagarjove in Matičkove, botra Lenčkovega in Bogmanovo botro in vse, kar jih je. In se vam prov lepo zahvalm, kar ste mi posvale. Ta 15 aprila sem prejel 9 kron, zato se vam prav lepo zahvalm in vas prosim, da mi nikar ne zamerte, ker vam tako dolgo nisem odpisal, ker nisem časa imel. To sem pa prov zvo hvaležen, da sem ankrat prestau. Hude so ble te tri leta, pa so vse glih minule. Da je že stari pregovor: Vse mine, pa vse pride. Novega vam pa ne vem nč pisati, kokr snega je padlo za kolena učerej. Pa kar preh vam bom domu posvov pa le dobr ga spraute u kostn kokr denar. Ta je bil drah,

zato vam dobr zapovem, da dobr spraute. Zato vam ga bom posvov, da ga ne zgbim, zato ga dobr spraute, je drah. Zej sklenem to moje pisaine in vas še enkrat prov lepo pozdravim vse skupej. Adijo z Bogom. Jest vaš dragi sin. Janez Razinger»

Leta 1909 so obnovili hišo. Ostala je lesena, a z obmetanimi stenami in večjimi okni in vrati. V njej je bila veža s črno kuhinjo, v kateri so na ognjišču kuhali v ponvicah na treh nogah in v ulitih železnih loncih. V peč pa je bil vzdian večji lonec za gretje vode. Poleg veže je bila shramba. Nad hišo pod streho je bil prostor za skrinje in drugo šaro, na pročelju pa lina za nageljne. Pod hišo je bil povečan hlev. Gmotna situacija pri Zimovcu se je okoli leta 1910 izboljšala, da je lahko Barbara Lipovec leta 1913 posodila 300 goldinarjev za dobo treh let. Za obresti so Zimovčevi kosili tri leta Frčejev rovt. Tik pred prvo svetovno vojno, leta 1914, je Barbara Lipovec umrla zaradi srčne kapi. Kmetijo je pri 25 letih prevzel Janez, ki pa je bil vpoklican v vojsko. Kot avstrijski vojak je bil tudi v Romuniji. Janez se je leta 1922 poročil z dvanajst let mlajšo Antonijo, najmlajšo od desetih Kvadnikovih otrok. Skupaj sta imela poroko s Kvadnikovim Simonom in Janezovo sestro Katarino. Ta je zrasla pri Šroncu, kamor sta jo kot majhno deklico vzela Barbarina sestra in njen mož Miha Klinar, ki nista imela svojih otrok.

Ob poroki Janeza in Antonije Razinger ter Simona in Katarine Smolej leta 1922, last Franci Razingar

Antoniji in Janezu se je rodilo 12 otrok, od katerih sta dva še majhna umrla. Zimovčev Janez in njegova žena sta dobro gospodarila na kmetiji in leta 1937 kljub težkim razmeram kupila še Mešišnikov rovt. Sledila je druga svetovna vojna. Najstarejša sinova sta bila

*Zimovčevi leta 1943,
last Franci Razingar*

Povojna leta so bila zaznamovana z obvezno oddajo živine in pridelkov ter s prisilno kolektivizacijo. Stari oče Janez je bil tovarniški delavec v javorniški valjarni. Doma so obdelovali njive in redili živino (približno sedem glav govedi, tri prašiče, ovce in kokoši). Sejali so deteljo, oves, ječmen, rž in lan, enkrat celo proso. Sadili so krompir in druge vrtnine.

Oče France se je lotil prenove hiše leta 1959, ko so zamenjali streho, zidava pa je potekala naslednje leto. Prej je več let kupoval in pripravljajl material, zlasti opeko, pesek za omet, gramoz za ploščo in les za ostrešje. Pesek za zidavo so kopali pri Lenčku, les so nasekali na rovту, večino materiala pa je moral po službi v železarni ter ob delu na kmetiji zvoziti z volom iz doline. Konec šestdesetih let prejšnjega stoletja je stari kolovoz v Rovte nadomestila makadamska cesta. V vasi so nabavili prve avtomobile. Tudi pri Zimovcu so po letu 1980 zgradili nov hlev in senik, zravnali rovт ter začeli uporabljati prvi traktor, čeprav je bil vol še vedno pomembna vprežna žival. 1. aprila 1980 je v vas začel redno voziti avtobus. Vaščani pa so še naprej ostajali močno povezani med seboj.

*Zimovčevi sestri, Barbka in Minka Razingar
okoli leta 1955, last Jože Noč*

mobilizirana v nemško vojsko. Joža je bil vpoklican junija 1943, julija 1944, ko je bil na dopustu, pa so ponj prišli partizani in je ostal do konca vojne pri Kokrškem odredu. 17-letni Janez je bil vpoklican v nemško vojsko dva meseca za bratom in je padel junija 1944. med invazijo v Normandiji. Dolgo je veljal za pogrešanega. Obvestilo o njegovi smrti so domači prejeli šele leta 1951, potem ko je za levkemijo umrl tudi Joža.